

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛЬНА ДІАГНОСТИКА І РЕАБІЛІТАЦІЯ»

(для магістрів)

МАУП

Київ 2016

Підготовлено професором кафедри соціології та соціальної роботи
Н.Б.Отрешко

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи
(протокол № 8 від 29.03.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту
соціальних наук і самоврядування Г.А. Алієва (протокол № 9 від 29.04.2016
р.)

Отрешко Н.Б. Навчальна програма дисципліни «Соціальна діагностика і
реабілітація» (для магістрів). – К.: МАУП, 2016. – 24 с.

Навчальна програма «Соціальна діагностика і реабілітація» містить
пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни, теми
контрольних робіт, питання до самоконтролю, список літератури.

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методологічна стратегія розвитку соціальних наук загалом визначається науковими пошуками розробки інноваційних соціальних технологій, котрі загалом є спрямованим на гуманізацію суспільного життя, гармонізацію індивідуальних, групових та суспільних інтересів, нейтралізацію деструктивних конфліктів. Діагностика – загальний спосіб отримання вичерпної інформації про досліджуваний об'єкт чи процес. Значення діагностики в галузі соціальних відносин і процесів є аналогічним до «виявлення» характеру захворювання в медицині: якщо вчасно і правильно не визначені ознаки і причини виникнення захворювання, то не можна надіятися на позитивні напрямки лікування і результат. Сутність соціального діагнозу полягає в точному визначенні причинно-наслідкових зв'язків, які є похідними умов життя клієнта соціального обслуговування. Соціальний діагноз передбачає збір інформації про клієнтів і умови їх життєдіяльності, а також її аналіз для розроблення програми соціальної допомоги. Мета діагностики стану соціального об'єкта – встановлення соціального змісту факторів, які діють в економічній, психологічній, демографічній, правовій та інших сферах суспільного життя; встановлення достовірності інформації про нього і його оточення, прогнозування його можливих змін і впливу на інші соціальні об'єкти, а також вироблення рекомендацій для прийняття організаційних рішень, соціального проектування дій для надання соціальної допомоги.

Лекційний матеріал навчальної програми дисципліни «Соціальна діагностика і реабілітація» загалом орієнтує на формування у майбутніх професіоналів сучасного наукового розуміння проблем соціальної діагностики та реабілітації.

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів комплексу знань, пов'язаних з науковим розумінням специфіки соціальної діагностики та реабілітації для різних груп населення та для різних випадків.

Завданнями дисципліни є:

- розкрити основні концептуальні визначення стратегічних цілей і завдань майбутнього функціонування певного соціального об'єкту на основі результатів його системного аналізу;
- розробляти інструментальне забезпечення соціального прогнозування об'єкту певного соціологічного дослідження.

Після опанування дисципліни студент **повинен знати:**

- основи методології соціальної діагностики та консультування;
- моделі, методи збирання та обробки соціальної інформації;
- сутність та оптимальне використання консультативних методів і прийомів;

- етико-професійні принципи збирання соціальної інформації та консультативної взаємодії;

Студент **повинен вміти:**

- застосовувати методи збирання та обробки соціальної інформації;
- створювати банк даних і здійснювати його обробку;
- здійснювати аналіз, узагальнення, висновки та рекомендації;
- проводити консультативну роботу за результатами соціальної діагностики;
- виявляти етико-професійні якості соціального працівника;
- аргументовано обстоювати власну професійну позицію;
- здійснювати соціальну діагностику соціальних проблем дітей, підлітків, молоді, сімей, осіб з обмеженими можливостями;
- збирати, аналізувати, систематизувати інформацію про соціальні проблеми дітей, молоді, прогнозувати напрям їх продуктивної діяльності;
- планувати, аналізувати і прогнозувати протікання соціальних проблем, визначати й усувати їхні причини;
- використовувати ефективні засоби комунікації в соціальній взаємодії з об'єктами (клієнтами) соціальної роботи;
- забезпечувати доцільне соціально-педагогічне втручання в процес соціалізації дітей, підлітків, молоді;
- надавати допомогу сім'ї і традиційним інститутам виховання, виконуючи роль посередницької ланки між ними та особистістю;
- взаємодіяти з батьками, фахівцями соціальних служб в інтересах індивідуального розвитку дітей і молоді;
- здійснювати корекційний вплив на дітей та молодь, які знаходяться у кризових станах та конфліктних ситуаціях;
- здійснювати вибір і організувати реалізацію ефективні форми й методи, технологій соціально-педагогічної роботи;
- здійснювати профілактичну й соціально-реабілітаційну роботу з девіантними дітьми;
- надавати соціально-психологічну підтримку дітям і дорослим, які опинилися у скрутній соціальній ситуації.

Навчальна дисципліна “Соціальна діагностика і реабілітація” як оригінальний авторський курс є нормативною навчальною дисципліною циклу професійної підготовки студентів спеціальності «Соціальна робота» освітнього рівня «магістр», вона націлена на суттєве поглиблення та розвиток набутих знань з таких спеціальних дисциплін як «Теорія соціальної роботи», «Історія соціальної роботи в західних країнах», «Технології соціальної роботи» тощо. Джерельну основу дисципліни, яка представлена переліком основної та додаткової літератури, складають оригінальні наукові праці сучасних теоретиків та практиків в галузі соціальної діагностики та реабілітації. Завдання самостійної роботи студентів безпосередньо пов’язані з поглибленим вивченням рекомендованих наукових праць.

МАУП

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«СОЦІАЛЬНА ДІАГНОСТИКА І РЕАБІЛІТАЦІЯ»

№ з/п	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль 1. Соціальна діагностика
1.	Основи соціальної діагностики в соціальній роботі
2.	Складові соціальної діагностики
3.	Соціальна діагностика у практичній соціології
4.	Поняття діагностичних процедур
	Змістовий модуль 2. Методи соціальної діагностики
5.	Опитування і методика його проведення
6.	Соціальна діагностика на основі спостереження
7.	Соціальна діагностика на основі аналізу документів
8.	Методи активізації різних груп клієнтів
9.	Підготовка рекомендацій за результатами соціальної діагностики
	Змістовий модуль 3. Соціальна реабілітація: загальні принципи
10.	Соціальна терапія і технології її здійснення
11.	Технології абілітації та реабілітації
12.	Соціальна робота в громаді
	Змістовий модуль 4. Особливості соціальної реабілітації для різних категорій населення в різних сферах діяльності
13.	Технології сімейно-орієнтованої соціальної роботи. Оцінка потреб дитини та сім'ї.
14.	Технології соціальної роботи з дітьми та молоддю з обмеженими можливостями та їх сім'ями.
15.	Соціальна реабілітація з дезадаптованих дітей та молоді. Соціальна вулична робота.
16.	Особливості соціальної роботи в освітньо-виховних закладах
17.	Технології соціальної роботи з молоддю
18.	Технології соціальної роботи та реабілітації жінок
19.	Проблеми соціальної підтримки людей похилого віку та пенсіонерів.
	Разом годин: 180

ЗМІСТ
дисципліни
«СОЦІАЛЬНА ДІАГНОСТИКА І РЕАБІЛІТАЦІЯ»

Змістовий модуль 1.
Соціальна діагностика

Тема 1. Основи соціальної діагностики в соціальній роботі

Мета, завдання і зміст курсу. Суть соціальної діагностики. Базові поняття соціальної діагностики. Завдання і наукові принципи соціальної діагностики. Функції соціальної діагностики. Міждисциплінарний характер соціальної діагностики. Рівні соціальної діагностики. Роль наукових підходів у розвитку єдиної теорії соціальної діагностики. Поняття про об'єкти соціальної діагностики — цільові групи та соціальні явища. Становлення теоретико-методологічних засад у діяльності О. Конта, Е. Дюркгейма і А. Кетле. Розвиток поняття соціального діагнозу в мікросоціології Г. Зіммеля, феноменології П. Бергера. Поняття про педагогічну діагностику. Види оцінювання рівня освіти, норм культури, поведінки у вітчизняній і зарубіжній традиції. Психологічна діагностика. Види діагностики: опитування, спостереження, тести. Огляд тестів. Принципи тестування. Норми моралі та права. Поняття про медичну та юридичну норму і відхилення. Методи медичної діагностики. Особливості поняття “комплексний соціальний діагноз”.

Література [1-3; 12; 16–20; 24; 40]

Тема 2. Складові соціальної діагностики

Складові та сутність соціальної діагностики. Вибір проблеми. Постановка мети і завдань. Поняття про стан, рівень, структуру, динаміку проблеми в постановці соціального діагнозу. Соціальна діагностика на мезо-і мікрорівні. Принцип клієнтоцентризму. Загальні поняття про методи соціальної діагностики. Принципи та етапи здійснення діагностичних процедур. Поняття про аналітико-синтетичну та математичну обробку даних соціальних фактів. Поняття про встановлення соціального діагнозу. Рівні соціальної діагностики: світовий, національний, регіональний, сегментний, інституціональний, місцевий. Соціальна діагностика в практичній соціології, психології, соціальній педагогіці, соціальній роботі. Характеристика методів дослідження. Види методів і підготовка інструментарію. Складення логічної програми дослідження. Види якісних досліджень. Зміст і послідовність операцій в кількісному і якісному дослідженнях. Надійність соціального діагнозу. Соціально-психологічний ефект достовірного соціального діагнозу. Шляхи підвищення надійності та достовірності соціального діагнозу. Принцип верифікації соціальної інформації. Класичні прийоми підвищення надійності результатів.

Література [1–3; 12–14; 19; 20; 24; 40]

Тема 3. Соціальна діагностика у практичній соціології

Суть діагностики соціуму. Поняття про структуру опитувального документа. Розробка інструментарію збирання соціальної інформації. Проектування опитувального документа. Класичні норми розробки діагностичного інструментарію. План збирання та обробки отриманих результатів. Приклади анкет, бланків інтерв'ю та запису. Принципи створення інформаційних блоків. Принцип достатньої та необхідної кількості смислових одиниць в анкеті, інтерв'ю. Принцип ступеневого нарощування складності смислових конструктів запитань. Основні етапи роботи над опитувальником. Типи питань за змістом. Правила складання опитувальника. Труднощі сприйняття анкет. Розробка бланка інтерв'ю. Основні правила дій інтерв'юера. Організація мережі інтерв'юерів у соціальній діагностиці. Сучасні підходи до організації роботи польової соціальної діагностики.

Література [1-3; 20; 24; 40]

Тема 4. Поняття діагностичних процедур

Системний характер діагностичних процедур. Соціальна діагностика на основі системного підходу. Діагностичні процедури. Загальні поняття про генеральну сукупність і вибірковий метод. Вибірка в соціологічному дослідженні. Сутність вибіркового дослідження. Основні види вибірки. Вибіркова сукупність. Принципи формування вибірки. Репрезентативність, валідність. Планування процедур соціальної діагностики. Нормативний підхід до планування і організації соціальної діагностики. Паспорт соціального діагностування. Групування і емпірична типологізація соціальних фактів. Пошук зв'язків між змінними. Аналіз даних повторних і порівняльних досліджень. Процедура перевірки верифікації соціальної інформації. Послідовність дій при аналізі даних.

Література [1-3; 12; 19; 20; 24; 40]

Змістовий модуль 2.

Методи соціальної діагностики

Тема 5. Опитування і методика його проведення

Суть методу опитування. Соціальна сфера опитування в постановці діагнозу. Види опитування. Основні суперечності в опитуванні. Анкетування, інтерв'ю. Соціометрія. Метод незалежних характеристик. Експертна оцінка. Методичні підходи та вимоги. Розгляд технології та складових. Основні методи опитування за характером

взаємодії. Опитування за ступенем охоплення сукупності. Суцільне та вибіркоче. Лонгітюдне опитування. Опитування за способом комунікації. Телефонне та Інтернет-опитування. Складання документальної бази, графіка роботи. Вибір моделей обробки даних. Процедури розробки програми соціологічного дослідження за етапами. Організація проведення опитування. Найвідоміші дослідження.

Література [1-3; 12; 19; 20; 24; 40]

Тема 6. Соціальна діагностика на основі спостереження

Основні поняття спостереження. Значення спостереження при встановленні соціального діагнозу. Види спостереження. Мета спостереження. Розробка програми спостереження. Проблеми в розробці програм спостереження. Психологічна складова спостереження. Просте спостереження. Структуроване спостереження. Суть прямого, опосередкованого, включеного спостереження. Вербальна та невербальна діагностика. Діагностика на основі субкультурного підходу. Арго, жаргонізми. Візуальне та слухове оцінювання. Особливості, переваги і недоліки спостереження. Шляхи підвищення надійності даних спостереження. Роль принципу анонімності в забезпеченні достовірності інформації. Картка спостереження. Щоденник спостереження.

Література [1–3; 12; 19; 20; 24; 40]

Тема 7. Соціальна діагностика на основі аналізу документів

Суть поняття “аналіз документів”. Значення документів (інформаційних, медичних, правових, виробничих, структурованих і проєктивних тестів) для встановлення соціального діагнозу. Метод незалежних документів. Поняття про первинну та вторинну інформацію. Загальні та спеціальні методи аналізу документів. Класифікація документів за значимістю, способом фіксації. Класифікація одиниць аналізу за ознаками: професійні, тематичні, об’єктивні — не об’єктивні. Поняття формалізованого аналізу документів. Сутність контент аналізу. Показники якісного контент-аналізу. Приклади помилок в контентаналізі та їх вплив на соціальний діагноз.

Література [1-3; 12; 19; 20; 24; 40]

Тема 8. Методи активізації різних груп клієнтів

Види цільових груп. Специфіка взаємодії в соціальній діагностиці. Постановка цілей і завдань у соціальній діагностиці. Формулювання проблеми. Комплексний розгляд проблеми. Методи активізації: дискусії, брейн-стормінгу, фокус-групи. Інформативне значення дискусії, брейн-стормінгу, дебатів тощо. Реалізація замислу дослідження в польових умовах. Метод “снігової кулі”. Психологічні основи в соціальній діагностиці.

Особливості психологічної складової. Забезпечення відповідальних стосунків у соціальній діагностиці. Етико-професійні принципи і правила поведінки при оприлюдненні результатів соціальної діагностики. Приклади в класичних дослідженнях.

Література [1-3; 12; 19; 20; 24; 40]

Тема 9. Підготовка рекомендацій за результатами соціальної діагностики

Підготовка зібраної інформації до обробки. Перевірка інструментарію дослідження на точність і повноту. Занесення даних у таблиці, створення банку даних. Узагальнення отриманих даних. Типологізація, класифікація та їх перевірка в постановці діагнозу. Пошук взаємозв'язків між змінними. Соціальний експеримент як метод перевірки соціального діагнозу. Аналіз даних повторних і порівняльних досліджень. Послідовність дій при аналізі даних. Якісний аналіз емпіричних даних за В. А. Ядовим. Способи обробки соціологічної, педагогічної, психологічної інформації. Ручна та комп'ютерна обробка. Використання математичного апарату для обробки інформації та підготовки рекомендацій для консультування. Розробка рекомендацій за випадком і проблемою в соціальній діагностиці.

Література [1; 2; 12; 20; 24; 40]

Змістовий модуль 3.

Соціальна реабілітація: загальні принципи

Тема 10. Соціальна терапія і технології її здійснення

Сутність і зміст понять «терапія», «соціальна терапія», «соціально-педагогічна терапія», їх зв'язок з психотерапією. Головні моделі психотерапії (медична, соціологічна, психологічна, філософська). Зв'язок напрямів соціально-терапевтичної роботи з різними функціональними підходами в соціальній роботі. Основні форми і методи терапевтичного впливу, що застосовується в соціальній роботі: індивідуальна та групова психотерапія, трудова терапія, терапія самовиховання, соціотерапія, музикотерапія, ритмотерапія, арттерапія, кольоротерапія, психогімнастика, натурпсихотерапія, логотерапія, імаготерапія. Організація роботи терапевтичної групи (спільноти).

Література [1-3; 12; 19; 20; 24; 40]

Тема 11. Технології абілітації та реабілітації

Сутність понять «абілітація», «реабілітація», «соціально-педагогічна реабілітація» та їх види. Об'єкт, предмет та суб'єкти соціальної реабілітації. Процесуальні аспекти соціальної реабілітації. Рівні соціальної реабілітації. Принципи соціальної реабілітації. Соціальні групи, котрі мають потребу в соціальній реабілітації. Процедури і методи соціальної реабілітації. Завдання установ соціальної реабілітації. Особливості медико-соціальної, професійно-трудової, соціально-психологічної, соціально-побутової та соціально-рольової реабілітації. Технологія індивідуальної реабілітації вихованця. Особливості проведення соціально-середовищної орієнтації і соціально-побутової адаптації в установах соціального обслуговування населення загальної теорії систем як основи роботи в групі. Поняття і призначення методу групової соціальної роботи. Типологія та різновиди груп. Фактори, що впливають на ефективність групової роботи. Груповий процес і терапевтичний ефект групи. Організація та етапи змістової роботи групи: стадія знайомства, конфлікту, консолідації, ефективної роботи. Стилі роботи соціального працівника з групою. Характеристика позитивних моментів групової соціальної роботи. Діяльність соціального працівника в груповому контексті: стратегії ведення групи; стилі ведення групи; засоби впливу, що використовуються ведучим групи; робота ведучого в парі. Технологія здійснення групової психологопедагогічної терапії (на прикладі тренінгу, діяльності груп самодопомоги).

Література [1-3; 12; 19; 20; 24; 40]

Тема 12. Соціальна робота в громаді

Робота в громаді як метод соціальної роботи. Визначення громади. Громада як соціалізуючий фактор у життєвому просторі дітей та молоді. Сучасні підходи до організації соціальної роботи в громаді. Методи та моделі роботи з громадою. Технології соціальні роботи в територіальній громаді. Зміст і види соціальних послуг у соціально-педагогічній роботі в громаді. Робота з розвитку громади. Планування та реалізація соціальних програм у громаді. Організація догляду в громаді. Ресурсне забезпечення соціальної роботи в громаді. Роль партнерства в організації соціальної роботи на рівні громади.

Література [1–3; 12; 19; 20; 24; 40]

Змістовий модуль 4.

Особливості соціальної реабілітації для різних категорій населення в різних сферах діяльності

Тема 13. Технології сімейно-орієнтованої соціальної роботи. Оцінка потреб дитини та сім'ї

Сім'я – об'єкт соціальної роботи. Причини, що викликають сімейні дисфункції. Сутність загальних соціальних проблем сучасної сім'ї. Соціальні проблеми окремих категорій сімей: неповних, в т.ч. неповних розширених; багатодітних (в першу чергу неблагополучних), сімей інвалідів, сімей, що виховують дітей-інвалідів, повних малодітних сімей в ситуації соціального чи сімейного неблагополуччя. Особливості роботи соціального педагога з різними типами сімей. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Види і форми соціальної допомоги сім'ї: екстрене втручання, робота спрямована на збереження стабільності сім'ї, робота спрямована на соціальний розвиток сім'ї та її членів. Внутрісімейна жорсткість (морально-психологічне насилля, емоційно-психологічна жорстокість, фізичне і сексуальне насилля) та шляхи її подолання. Методи роботи з проблемною сім'єю: спрямованої зміни, “сімейної згоди”, “побудови генограми сім'ї”. Специфіка роботи з асоціальними сім'ями (алкоголіків, наркозалежних осіб) та конфліктними сім'ями. Гейткінг як система попередження потрапляння дітей в інституційні заклади. Соціально-педагогічна допомога, спрямована на гармонізацію сімейних стосунків. Оцінювання потреб сім'ї як базова технологія соціально-педагогічної роботи. Процедура оцінки потреб дитини та сім'ї.

Література [1-3; 12; 19; 20; 25-57]

Тема 14. Технології соціальної роботи з дітьми та молоддю з обмеженими можливостями та їх сім'ями

Зміст поняття інвалідності в сучасних умовах. Інвалідність у дітей як соціально-педагогічна проблема, соціально-екологічна модель – основа соціальної роботи з інвалідами. Характеристика періодів життєвого циклу сім'ї дитини-інваліда. Сутність абілітації та реабілітації в роботі з дітьми-інвалідами. Недопущення соціальної депривації дітей з обмеженими можливостями. Технології соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями. Програма реабілітації, її складові. Концепції ранньої реабілітації дітей з обмеженими можливостями. Форми реабілітації інвалідів: психологічна, педагогічна, соціально-економічна, професійна, побутова та ін. Сім'я – активний фактор реабілітації та соціальної адаптації дитини з обмеженими можливостями. Моделі (тактики) роботи соціального педагога з батьками: безпосередня робота з конкретною сім'єю; безпосередня робота з групою батьків; опосередкована робота з

групою батьків, розвиток контактів поміж сім'ями. Цикли соціальної допомоги батькам дітей з обмеженими можливостями. Моделі взаємодії з сім'ями, де є діти-інваліди (за А.Й.Капською): кризово-інтервентна, проблемно-орієнтована, психосоціальна (патронаж, консультації та бесіди, тренінг) та ін. Громадсько-правові, соціально-психологічні та інформаційно-технологічні аспекти інтеграції молоді з обмеженими фізичними можливостями в суспільство. Вітчизняний досвід організації надання допомоги людям з функціональними обмеженнями (відвідування установ та служб, які працюють із дітьми та молоддю із особливими потребами).

Література [1-3; 12; 19; 20; 36-39; 123-145]

Тема 15. Соціальна реабілітація з дезадаптованих дітей та молоді. Соціальна вулична робота

Проблеми дезадаптації дітей та підлітків у сучасному суспільстві. Передумови девіацій в підлітковому віці. Девіантна, деліквентна і кримінальна поведінка. Причини девіантної поведінки підлітків: біологічні фактори, психологічні фактори, соціально-педагогічні фактори (навчальна дезадаптація, неблагополучні сім'ї як фактор відхилень в психосоціальному розвитку); соціально-економічні фактори, морально-етичні фактори. Алкоголізм як форма вияву девіантної поведінки. Наркоманія як форма вияву девіантної поведінки. Проституція як форма вияву девіантної поведінки. Типологія проституції та фактори, що її стримують. Злочинність як форма вияву деліквентної поведінки дітей. Система робота з дезадаптованими дітьми і підлітками. Основні підходи до профілактики девіантної поведінки підлітків. Соціально-педагогічна реабілітація підлітків з девіантною поведінкою. Реабілітаційні соціально-педагогічні технології. Основні компоненти реабілітаційних програм для підлітків з девіантною поведінкою. Психологічні механізми роботи з дезадаптованими дітьми і підлітками. Сутність та специфіка соціальної роботи в умовах вуличного простору. Технологія організації та проведення соціально-педагогічної роботи з «дітьми вулиці» та соціально-незахищеними дітьми та підлітками.

Література [1-3; 12; 19; 20; 123-145]

Тема 16. Особливості соціальної роботи в освітньо-виховних закладах

Соціально-педагогічна служба школи, її призначення, головні завдання та функції. Функції і ролі шкільного соціального педагога, основні напрями соціально-педагогічної діяльності в освітній установі. Характеристика посадових обов'язків та прав шкільного соціального педагога. Нормативно-правове забезпечення діяльності шкільного соціального педагога.

Типові технології роботи шкільного соціального педагога: вивчення (дослідження) соціально-педагогічних процесів в учнівському колективі; соціально-педагогічна діагностика різних категорій дітей; соціально-педагогічна робота з дітьми і підлітками, що мають поведінкові відхилення; організація дозвіллевої діяльності з дітьми і підлітками школи. Соціально-педагогічне консультування сім'ї і дітей, методична допомога учителям в виховній (превентивній) роботі з дітьми, що мають відхилення в поведінці. Соціально-педагогічна модель закладу позашкільної (додаткової освіти) дітей: програми, форми роботи, методи діяльності.. Зміст і методи соціально-педагогічної роботи школи в сімейному соціумі. Проблеми взаємодії сім'ї, освітнього закладу, громадських організацій та адміністративних органів у процесі координації виховних зусиль. Вітчизняний та регіональний досвід соціально-просвітницької та профілактичної роботи соціальних педагогів у навчальних закладах. Вимоги до ведення документації соціального педагога.

Література [1-3; 12; 19; 20; 110-123]

Тема 17. Технології соціальної роботи з молоддю

Молодь як особлива соціально-демографічна структура. Проблеми сучасної молоді. Характеристика негативних тенденцій в молодіжному середовищі: розповсюдження тютюнопаління, вживання алкоголю, наркоманії, токсикоманії, ПСШ, раннє материнство, погіршення стану здоров'я, дострокове переривання навчання в освітніх закладах, ріст безробіття, насилля, протиправна діяльність. Здійснення державної молодіжної політики в Україні. Реалізація основних напрямів соціального захисту молоді. Технології соціальної роботи з молоддю. Моделі соціальної роботи з молоддю: інтегративна і дефіцитна. Специфіка соціальної роботи з різними категоріями молоді. Молодіжна субкультура і можливості соціальної роботи. Особливості роботи щодо соціальної підтримки молодих сімей. Форми роботи по підготовці молоді до сімейного життя. Форми і методи роботи щодо сприяння працевлаштуванню та вторинній зайнятій молоді. Організація соціально-педагогічної роботи в системі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Досвід соціальної роботи з молоддю в країнах близького й дальнього зарубіжжя. Система роботи із залучення молодих людей до волонтерського руху: вітчизняний і зарубіжний досвід та моделі організації діяльності.

Література [1-3; 12; 19; 20; 67-78]

Тема 18. Технології соціальної роботи та реабілітації жінок

Фемінологія як наука про становище жінок у суспільстві. Деякі тенденції зміни статусу жінок в сучасному суспільстві. Причини й специфіка соціальних проблем жінок. Генеративна функція жінок. Подвійна зайнятість як проблема. Наслідки соціальних змін у суспільстві щодо становища жінки. Жіноча зайнятість і жіноче безробіття. Вплив на самопочуття жінки сучасної соціально-економічної обстановки. Позадомашня зайнятість і свобода вибору в сімейно-сексуальних стосунках. Подолання соціальної дискримінації жінок. Основні пріоритети соціальної політики щодо покращення становища жінок. Характеристика головних ідей, Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації по відношенню до жінок. Основні параметри соціальної політики щодо жінок. Технології соціальної роботи з жінками. Три головні групи завдань щодо соціальної роботи з жінками: їх порятунк, підтримання функціонування, розвиток. Екстрена соціальна допомога; адресна соціальна допомога; соціальний притулок-сховище, захист від домашньої жорстокості в умовах нестационарного закладу, допомога в плануванні сім'ї та соціально-трудова реабілітація – як технології соціальної роботи з жінками. Соціальна підтримка жіночої молоді в діяльності ЦСССДМ.

Література [1-3; 12; 19; 20; 79-89]

Тема 19. Проблеми соціальної підтримки людей похилого віку та пенсіонерів

Люди похилого віку (ЛПВ) як соціальна спільнота. Геронтологічна класифікація ЛПВ за документами МОП і ООН. Соціальне становище і психологічні особливості людей похилого віку. Сучасні теорії старіння: звільнення, активності, субкультури, меншин, вікової стратифікації. Трансформація життєвих орієнтацій та установок ЛПВ, їх соціального самопочуття. Когнітивні особливості ЛПВ, їх характерні реакції та поведінка. Зміст, форми і методи соціально-педагогічної допомоги літнім людям. Організація середовища проживання людей, що старіють. Консультування пенсіонерів та ЛПВ. Підтримання у літніх людей усвідомлення і почуття необхідності і корисності їх життєдіяльності. Система професійної допомоги літнім людям: центри соціального обслуговування, клуби ЛПВ. Форми і методи роботи з літніми людьми: територіальні центри соціального обслуговування, система нестационарних закладів соціального захисту ЛПВ. Сучасні технології соціальної роботи з ЛПВ. Досвід створення груп самопомоги як частки добровільної мережі соціальної допомоги.. Основні напрями медико-соціальної реабілітації літніх людей.

Література [1-3; 12; 19; 20; 45-67]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Соціальна діагностика в соціальній роботі.
2. Міждисциплінарний характер соціальної діагностики.
3. Роль наукових підходів у розвитку єдиної теорії соціальної діагностики.
4. Поняття про педагогічну діагностику.
5. Психологічна діагностика.
6. Види діагностики: опитування, спостереження, тести.
7. Методи медичної діагностики.
8. Особливості поняття “комплексний соціальний діагноз”.
9. Соціальна діагностика в практичній соціології, психології.
10. Складання логічної програми соціального дослідження.
11. Види якісних досліджень.
12. Надійність соціального діагнозу.
13. Соціально-психологічний ефект достовірного соціального діагнозу.
14. Шляхи підвищення надійності та достовірності соціального діагнозу.
15. Сучасні підходи до організації роботи польової соціальної діагностики.
16. Соціальна діагностика на основі вибіркової сукупності.
17. Планування процедур соціальної діагностики.
18. Нормативний підхід до планування і організації соціальної діагностики.
19. Паспорт соціального діагностування.
20. Соціальна діагностика на основі спостереження.
21. Соціальна діагностика субкультурних груп.
22. Соціальна діагностика на основі аналізу документів.
23. Підготовка рекомендацій за результатами соціальної діагностики.
24. Соціальний експеримент як метод перевірки соціального діагнозу.
25. Соціальне консультування.
26. Основні школи соціального консультування в соціальній роботі.
27. Соціально-активуюча суть консультування в соціальній роботі.
28. Соціалізуюча роль консультативної технології.
29. Методи консультування з проблеми соціальних явищ.
30. Види доведення соціального діагнозу в практиці консультування.
31. Психологічні засади соціального консультування.
32. Етико-професійні засади консультанта.
33. Професійний статус консультанта в соціальній роботі.
34. Міжнародні та вітчизняні стандарти консультативної практики.
35. Роль консультанта в роботі з клієнтом.
36. Соціальне консультування в ситуації кризи клієнта.
37. Роль консультанта у роботі з батьками дітей з ВІЛ/СНІД.
38. Консультування колишніх засуджених у соціальному супроводі.
39. Соціальна консультація в соціальній сфері.
40. Розвиток ресурсного забезпечення консультативного методу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Суть соціальної діагностики.
2. Соціальна діагностика в соціальній роботі.
3. Базові поняття соціальної діагностики.
4. Міждисциплінарний характер соціальної діагностики.
5. Розвиток поняття соціального діагнозу Е. Дюркгейма і А. Кетле.
6. Поняття про педагогічну діагностику.
7. Психологічна діагностика.
8. Методи медичної діагностики.
9. Соціальна діагностика на мезо- та мікрорівні.
10. Загальні поняття про методи соціальної діагностики.
11. Поняття про встановлення соціального діагнозу.
12. Соціальна діагностика в практичній соціології, психології.
13. Характеристика методів дослідження соціальних проблем. 14 15
14. Види методів і підготовка інструментарію в соціальній діагностиці.
15. Надійність соціального діагнозу.
16. Соціально-психологічний ефект достовірного соціального діагнозу.
17. Шляхи підвищення надійності та достовірності соціального діагнозу.
18. Суть діагностики соціуму.
19. Класичні норми розробки діагностичного інструментарію.
20. Приклади анкет, бланків інтерв'ю та запису.
21. Основні правила дій інтерв'юера.
22. Організація мережі інтерв'юерів у соціальній діагностиці.
23. Сучасні підходи до організації роботи польової соціальної діагностики.
24. Соціальна діагностика на основі вибіркової сукупності.
25. Планування процедур соціальної діагностики.
26. Паспорт соціального діагностування.
27. Метод незалежних характеристик.
28. Найвідоміші дослідження визначення соціальних проблем.
29. Соціальна діагностика на основі спостереження.
30. Значення спостереження при встановленні соціального діагнозу.
31. Розробка програми спостереження.
32. Суть прямого, опосередкованого, включеного спостереження.
33. Вербальний і невербальний чинники діагностики.
34. Діагностика на основі субкультурного підходу.
35. Особливості, переваги і недоліки спостереження.
36. Шляхи підвищення надійності даних спостереження.
37. Роль принципу анонімності у забезпеченні достовірності інформації.
38. Картка спостереження.
39. Щоденник спостереження.
40. Соціальна діагностика на основі аналізу документів.

41. Сутність контент-аналізу.
42. Специфіка взаємодії в соціальній діагностиці.
43. Постановка цілей і завдань у соціальній діагностиці.
44. Психологічні основи в соціальній діагностиці.
45. Забезпечення відповідальних стосунків у соціальній діагностиці.
46. Етико-професійні принципи і правила поведінки при оприлюдненні результатів соціальної діагностики.
47. Підготовка рекомендацій за результатами соціальної діагностики.
48. Соціальний експеримент як метод перевірки соціального діагнозу.
49. Способи обробки соціологічної, педагогічної, психологічної інформації.
50. Ручна та комп'ютерна обробка соціальної інформації.
51. Розробка рекомендацій за випадком та проблемою в соціальній діагностиці.
52. Поняття соціального консультування.
53. Постановка мети і завдань у соціальному консультуванні.
54. Соціальне консультування на основі діагностики в соціологічній, психологічній, педагогічній, медичній практиці.
55. Основні школи соціального консультування в соціальній роботі.
56. Вибір проблеми консультування.
57. Складення програми консультування.
58. Соціально-психологічний ефект консультування.
59. Шляхи підвищення якості соціальної консультації.
60. Соціально-активуюча суть консультування в соціальній роботі.
61. Соціалізуюча роль консультативної технології.
62. Стратегії консультування на основі допоміжних стратегій.
63. Значення консультування для клієнтів та їх оточення.
64. Визначення мети консультування на основі випадку, проблеми.
65. Основні поняття про роль консультантів і методи взаємодії з клієнтами.
66. Поняття активуючого консультування за наслідками соціальної діагностики.
67. Цільові інституції консультування.
68. Консультування експертними групами.
69. Значення консультації з питань соціального діагнозу в соціальній сфері.
70. Види доведення соціального діагнозу в практиці консультування.
71. Психологічні засади соціального консультування.
72. Методи консультування на основі наукових шкіл.
73. Характеристика підходів до практики соціального консультування.
74. Теорії соціології особистості і практика консультування.
75. Техніки консультування клієнта.
76. Взаємодія з клієнтом під час соціального консультування.
77. Форми соціального консультування: індивідуальна, групова, сімейна.
78. Прийоми дослідження групи при соціальному консультуванні.
79. Етико-професійні засади консультанта.

80. Професійний статус консультанта в соціальній роботі.
81. Роль консультанта в захисті прав, веденні переговорів, втручанні в кризову ситуацію.
82. Брокерська роль у консультуванні.
83. Принципи консультування: конфіденційність, толерантність.
84. Соціальне консультування в ситуації кризи клієнта.
85. Роль консультанта в роботі з батьками дітей з ВІЛ/СНІД.
86. Консультування колишніх засуджених у соціальному супроводі.
87. Комплексна консультація фахівців мультидисциплінарної команди.
88. Функції і роль консультанта в розвитку самокерованої групової соціальної роботи.
89. Модель “рівного консультанта” в групах взаємодопомоги клієнтів.
90. Розвиток ресурсного забезпечення консультативного методу.

Список літератури

Основна

1. Соціальна робота в Україні: навчальний посібник / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін., за заг. ред. І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової - Київ: ДЦССМ, 2004. - 256 с.
2. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миювича. - К.: Академвидав, 2005. - 328 с. (Альма-матер)
3. Технологии социальной работы: учебник / под общ. ред. проф. Е.И. Холостовой - М.: ИНФРА-М, 2003. - 400 с.
4. Технологии социальной работы: учебное пособие для студентов высших учебных заведений / под ред. И.Г. Зайнышева - М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2002. - 240 с.
5. Шакурова М.В. Методика и технология работы социального педагога: Учеб.пособие для студ.высш.пед.учеб.заведений.- М.: Издательский центр “Академия”, 2002.- 272 с.
6. Методика соціальної діагностики взаємостосунків в суспільстві / Теорія і методика соціальної роботи. — М., 2004.
7. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. А.Й.Капської.- К., 2000.- 372с.
8. Безпалько О. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді / О. Безпалько. – К. : Науковий світ, 2006. – 363 с.
9. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: в схемах і таблицях / О.В. Безпалько. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.

10. Безпалько О. В. Соціальне проектування : навч. посіб. / О. В. Безпалько ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Ін-т психології та соц. педагогіки, . К.: [б. в.], 2010. - 127 с.
11. Введення в соціальну роботу. – К.: Видав. дім «КМА», 2002. – 426 с.
12. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи.-М.: 2000.– 432 с.
13. Виховання дітей з особливими потребами в сім'ї. – К. : УДЦССМ, 2008. – 85 с.
14. Волкер Дж. Консультування в регіональних установах соціальних служб / Дж. Волкер // Практична соціальна робота. – Амстердам; К., 2006. – С. 56–72.
15. Гуров В.Н. Социальная работа образовательных учреждений с семьей / В.Н. Гуров. – М. : Педагогическое общество, 2005. – 320 с.
16. Дети в кризисных ситуациях: профилактика негативных явлений и социально-психологическая помощь / под ред. И.Зверевой. – К. : Наук. світ, 2001. – 63с.
17. Диагностика и коррекция социальной дезадаптации подростков / авт. кол. Л.З. Вильдовская и др. – М. : Социальное здоровье в России,1999. – 182 с.
18. Діти вулиці: хто вони і як їм допомогти / упоряд. О. Главник, Н. Комарова. □ К. : Главник, 2006. □ 112 с.
19. Документація в соціальній роботі / упоряд. К.Шендеровський. – К.: Главник, 2006. – 112 с.
20. Доэл М. Практика социальной работы / М. Доэл, С. Шардлоу ; пер. с англ. – М.: АО «Аспект-пресс», 2005. – 237 с.
21. Жінка на порозі ХХІ століття: становище, проблеми, шляхи соціального розвитку. – К. : Студцентр, 1998. – 184 с.
22. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога /Л.М. Завацька. – К. : Слово, 2008. – 240 с.
23. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.07.2001 р.
24. Запобігання і протидія насильству в сім'ї: Метод. рекомендації для соціальних працівників. – К.: ДЦССМ, 2004. – 192 с.
25. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / Упоряд. Панок В.Г., Цушко І.І., Обухівська А.Г. – К.: Шк. світ.– 2008.– 256 с.
26. Зверева І.Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні : теорія і практика / І.Д. Зверева. – К. : Правда Ярославичів, 1998. □332 с.
27. Зверева І.Д., Кияниця З.П., Кузьмінський В.О., Петрочко Ж.В. Оцінка потреб дитини та сім'ї : від теорії до практики : Навч. пос.іб.: У 2-х част. □ К.: Задруга, 2011. □ Част.1. □ 224 с.
28. Золотарева Р.Ф., Минигалиева М.Р. Основы психологической самопомощи социального работника. – М., 2002. 36

29. Іванова І.Б. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів / І.Б. Іванова. – К., 2000.
30. Імідж класного керівника / О.С. Нурєва, О.В. Скворчевська, – Х.: Основа, 2007.– 192 с.
31. Інтеграція молоді з обмеженими фізичними можливостями в суспільство: громадсько-правові, соціально-психологічні та інформаційно-технологічні аспекти: методичний посібник / Є.А. Клопота, В.Г. Бондаренко, О.А. Клопота, С.А. Бондаренко. – Запоріжжя, 2008. – 114 с.
32. Інтегрований курс соціально-педагогічної теорії і практики: навч. пос. Ч. І. / За ред. І.М.Богданової. □ Одеса : Пальміра, 2005. □ - 538 с.
33. Коваль Л.Г. Соціальна педагогіка / Соціальна робота : навч. посібник / Л.Г. Коваль, І.Д. Зверєва, С.Р. Хлеб'як. – К. : ІЗМН, 1997.
34. Кодекс законів України про сім'ю і шлюб. – К., 2006.
35. Козлов АА., Іванова Т.Б. Практикум соціального работника. □ Ростов - на -Дону : Фенікс, 2001. □ - 320 с.
36. Козубовська І.В. Соціальна профілактика девіантної поведінки: корекція відхилень у поведінці важковиховуваних дітей в процесі професійного педагогічного спілкування / І.В. Козубовська, Г.В. Товканець. – Ужгород, 2008. – 196 с.
37. Колупаєва А.А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод. пос. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. □ К.: Наук. світ, 2010. □- 196 с.
38. Кочубей А. Визит в семью, или практика работы с семьями : учеб. пособие / А. Кочубей, Н. Умарова. – Псков : ПОИПКРО, 2002. – 118 с.
39. Взаимодействия с подростками: Практическое руководство для школьного психолога. – 3-е изд., стер. – М.: Генезис, 1999. – 192 с.
40. Лактионова Г. М. Социально-педагогическая работа с женской молодёжью в крупном городе: теоретико-методические основы: Монография. – К., 2008. – 326 с.

Додаткова

41. Луков В.А. Социальная экспертиза / В.А. Луков: Ин-т молодежи. – М., 2006.
42. Лучинкіна А.І. Профілактика девіантної поведінки. Ч.2. / А.І. Лучинкіна. □ К.: Главник, 2008. □- 112 с.
43. Лютий В.П. Соціальна профілактика негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі : навч. пос. / В.П. Лютий. □ К. : Академія праці і соціальних відносин, 2004 .
44. Лютий В.П. Соціальна робота з групам девіантної поведінки : навч. посібник / В.П. Лютий. – К. : АП і СВ, ХДФ, 2000. – 54 с.
45. Методи та технології роботи соціального педагога / Авт.-упоряд. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода, О.В. Тютюнник. Навч. пос. – К.: Слово, 2011. – 496 с.

46. Моховиков А. Телефонное консультирование / А. Моховиков. – К. : Академпрес, 1994.
47. Мудрик А.В. Социальная педагогика: Учебник для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности "Социальная педагогика". - 6-е изд., перераб. и доп. □ М.: Академия, 2007. □ 198 с.
48. Никитина Н.И. Методика и технология работы социального педагога / Н.И. Никитина, М.Ф. Глухова. – М.: ВЛАДОС, 2007. – 308 с.
49. Організація і технологія соціальної роботи з дітьми вулиці /за заг. ред. А. Капської. – К., 2003.
50. Оржеховська В.М. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: навч. пос. / В.М.Оржеховська, Т.Є.Федорченко. □ Черкаси: В-цтво Чабаненко Ю., 2008. □ - 376 с.
51. Петрович В.С. Група взаємодопомоги батьків, котрі мають дітей з ДЦП / В.С. Петрович // Проблеми педагогічних технологій. – Луцьк, 2002. – № 1. – С. 87–94.
52. Петрович В.С. Організація діяльності соціально-психологічної служби в професійному технічному навчальному закладі / В.С. Петрович // Проблеми педагогічних технологій. – Луцьк, 2001. – № 2.
53. Практична соціальна робота / за ред. Пам. Картер, Т. Джефсса, М.К.Сміта. – Амстердам; К. : Асоціація психіатрів України, 1996. – 184 с.
54. Профілактика і терапія засобами мистецтва / Під заг. ред. О. І. Пилипенка. – К.:А.Л.Д., 2006. – 56 с.
55. Робота з дитиною у прийомній сім'ї. – К. : ДПКСМ, 2003. – 188 с.
56. Робота з сім'ями, які потребують професійної соц.-пед. підтримки / за ред. Т.Ф. Алексеєнко. – К.: Основа-Принт, 2007. – 128 с.
57. Рудестам К. Групповая психотерапия: Психокоррекционные группы: теория и практика / К. Рудестам ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1990. – 367 с.
58. Седнев В.В., Бабюк І.А. Соціальна робота з дівчатами-підлітками: Метод. посібник. □ Донецьк, 1997.- 76 с.
59. Семигіна Т.В. Робота в громаді: практика і політика / Т.В. Семигіна. – К.: Видавн. дім „Києво-Могилянська академія”, 2004. – 180 с.
60. Сидоров В.Н. Профессиональная деятельность социального работника: ролевой подход / В.Н. Сидоров. – Винница: Глобус-Пресс, 2006. – 408 с.
61. Сидоров В.Н. Теория и практика групповой социальной работы.– Донецк, 2001. - 92 с.
62. Сімейно-орієнтована соціальна робота: практичні аспекти : конспект лекцій / За заг. ред. В.О. Кузьмінського та С.С. Лукашова; [авт.-упоряд.: Кузьмінський В.О., Лукашов С.С.]. - □ К.: Молодь, 2010. □ - 128 с.
63. Словник –довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / за ред. А. Капської, С. Толстоухової. – К. : УДЦССМ, 2000. – 234 с.

64. Смид Р. Групповая работа с детьми и подростками. - М., 1999. – 272 с.
65. Содержание и методика социальной работы: учеб. пособие / под ред проф. Е.А. Сегиды. – М: Владос, 2005. – 346 с.
66. Сорочинська В.Є Організація роботи соціального педагога : навч. пос. / В.Є. Сорочинська. □ К.: Кондор, 2010. - □ 210 с.
67. Социальная педагогика : курс лекций / под общ. ред. М.А. Галагузовой. – М.: Владос, 2000. – 416 с.
68. Социальная работа: Введение в профессиональную деятельность: Уч.пос. / Отв.ред. А.А.Козлов.– М.,2005.– 368 с.
69. Социальная работа с инвалидами: настольная книга для родителей / под ред. Е.И. Холостовой. – М.: Институт социальной работы, 2006.
70. Социальная работа с пожилыми людьми. – М.: Ин-т соц. работы, 2006.
71. Социальная работа: Введение в профессиональную деятельность : учеб. пособие / отв. ред. А.А .Козлов. – М., 2005. – 368 с.
72. Социальная работа с пожилыми людьми: Настольная книга специалиста по социальной работе.– М.: Ин-т соц.работы, 2006.
73. Социальная работа: теория и практика : учеб. пособие / отв. ред. Е.И. Холостова, А.С. Сорвина. – М.: Инфра-М, 2001. – 428 с.
74. Социология молодежи: учебник. / Под ред В.Н. Кузнецова - М.: Гардарики, 2007.
75. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. І.Д. Звереві. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
76. Соціальна педагогіка : навч.-метод. посіб. для підготовки до державної атестації студентів / за ред. П.М. Гусака, І.Є. Остапйовського. – Луцьк, 2009. – 276 с.
77. Соціальна педагогіка: Словник-довідник. / За заг. ред. Т. Ф. Алексеєнко. – К., 2006. – 465с.
78. Соціальна педагогіка: теорія і технології / за ред. І.Д. Звереві. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
79. Соціальна робота в Україні: навч. посібник / за заг. ред. І.Д. Звереві, Г.М. Лактіонові. – К., 2004. – 256 с.
80. Соціальна робота в Україні: перші кроки / під ред. В. Полтавця. – К. : Вид дім КМ Академія, 2000. – 236 с.
81. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 1. Основи соціальної роботи / за заг. ред. Т. Семигіної, І. Григи. – К.: Видавн. дім „Києво-Могилянська академія”, 2004. – 178с.
82. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 2. Теорії та методи соціальної роботи / за ред. Т. Семигіної, І.Григи. – К: Видавн. дім „Києво-Могилян. академія”, 2004. – 224 с.
83. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 3: Робота з конкретними групами клієнтів / за заг. ред. Т.Семигіної, І.Григи. – К.: Видавн. дім „Києво-Могилян. академія”, 2004. – 166 с.
84. Соціальна робота: Підручник / В.А. Поліщук, О.П. Бартош-Пічкара, Н.М. Горішна, Г.В.Лещук, О.Ю. Пришляк / За ред. Н.Г. Ничкало. □ Тернопіль: Збруч, 2010. □ 330 с.

85. Соціальна робота: технологічний аспект: навч. посібник / за ред. А.Й.Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 352 с.
86. Соціальні послуги на рівні громади: український досвід та перспективи / Т. Семигіна та ін. – К., 2005. – 134 с.
87. Соціальні служби – родині: розвиток нових підходів в Україні / за ред. І.М. Григи, Т.В. Семигіної. – 2003. – 128 с.
88. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з обмеженими функціональними можливостями / За заг. ред. А.Й.Капської. – К., 2003.
89. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу / за ред. Г.Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2006. – 270 с.
90. Сучасна теорія соціальної роботи / Пейн Мал Колм. – К., 2000. – 456 с.
91. Теорія і практика соціальної роботи: профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі. – К., 2000. – 108 с.
92. Технологии социальной работы : учебник / под ред. Е.И. Холостовой. – М.: Инфра-М, 2002.
93. Технологии социальной работы в различных сферах жизнедеятельности / Под ред. проф. П. Д. Павленка: Учебное пособие. □ 2-е изд., перераб. и доп. □ М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К». □ 2006. □ - 596 с.
94. Технология социальной работы: учеб. пособие / под ред. И.Г. Зайнышева. – М.: Владос, 2000. – 240 с.
95. Технології соціально-педагогічної роботи : навч. посібник / за заг. ред. А.Й. Капської. – К., 2000. – 372 с.
96. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: навч. посібник / І.М. Трубавіна. – К.: ДЦССМ, 2003. – 132 с.
97. Фокін В.А. Соціальна робота з літніми сім'ями / В.А. Фокін // Соціальна політика і соціальна робота. – 2000. – № 4. – С. 83–99.
98. Харченко С.Я. Соціально-педагогічні технології / С.Я.Харченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 552 с.
- Холостова Е. К, Дементьева К Ф. Социальная реабилитация: Учеб. пособие. – М., 2003. -□ 420 с.
99. Холостова Е.И. Социальная геронтология / Е.И.Холостова. – М., 2004.
100. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи / В.М. Шахрай. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.
101. Шендеровський К.С. Моніторинг в соціальній роботі / К.С. Шендеровський. – К.: Главник, 2006. – 144 с.
102. Шендеровський К.С. Профілактична соціальна робота: теорія і практика / К.С. Шендеровський. – К., 2007. – 144 с.
103. Ярская-Смирнова Е.Р. Социальная работа с инвалидами / Е.Р. Ярская-Смирнова, Э.К. Наберушкина. – СПб. : Питер, 2004. – 316 с.
104. Яцемирская Р.С. Социальная геронтология / Р.С. Яцемирская, И.Г. Беленькая. – М.: Владос, 2003.